

MARLON
DŽEJMS

CRNI
LEOPARD,
CRVENI
YUK

Prevela
Eli Gilić

— Laguna —

Naslov originala

Marlon James

BLACK LEOPARD, RED WOLF

Copyright © 2019 by Marlon James

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Džefu, zbog mesečeve četvrti i milion drugih stvari

SADRŽAJ

ONI ŠTO SE POMINJU U OVOM SVEDOČANSTVU	11
1. JEDAN PAS, JEDNA MAČKA, JEDAN VUK I JEDNA LISICA	17
2. MALAKIN	119
3. JEDNO DETE VIŠE OD ŠEST	281
4. BELA NAUKA I CRNA MATEMATIKA	441
5. EVO JEDNOG ORIKIJA	583
6. VUK SMRTI	597

LEGENDA

1. FASISI
2. MANTA
3. LJUBIČASTI GRAD
4. DŽUBA
5. KU
6. GANGATOM
7. LUALA LUALA
8. KONGOR
9. MTU
10. MALAKAL
11. DOLINGO
12. KALINDAR
13. VAKADIŠU
14. NIGIKI
15. LIŠ

**SEVERNE
ZEMLJE**

14

15

ONI ŠTO SE POMINJU U OVOM SVEDOČANSTVU

U DŽUBI, KUU, GANGATOMU

KVAŠ DARA, sin Kvaša Netua; kralj Severnog kraljevstva, to
jest Paukokralj

TRAGAČ, lovac znan samo po tom imenu

NJEGOV OTAC

NJEGOVA MAJKA

VOLJENI STRIC, veliki poglavar Kua

KU, rečno pleme i oblast

GANGATOM, rečno pleme, oblast i neprijatelji Kua

LUALA LUALA, rečno pleme i oblast severno od Kua

ABOJAMI, jedan otac

AJODELE, njegov sin

VEŠTAC, prizivač duhova iz plemena Ku

ITAKI, rečna veštica

KAVA/ASANI, dečak iz plemena Ku

LEOPARD, lovac koji menja obličja i znan je po još nekoliko
imena

JUMBOJE, vilenjaci iz šipražja i čuvari dece

SANGOMA, antiveštica

MINGIJI, a oni su:

Žirafodečak

Dimodevojčica

Albino

Loptodečak

Spojeni blizanci

ASANBOSAM, čudovišni žderač ljudskog mesa

POGLAVICA GANGATOMA

U MALAKALU

AJESI, savetnik Kvaša Dare

BUNŠI/POPELE, rečna džengu, sirena, menjačica obličja

SOGOLON, mesečeva veštica

SEDOGO, iz roda oga, visokih, moćnih ljudi koji nisu
džinovi

AMADU KASAVURA, trgovac robljem

BIBI, njegov sluga

NSAKA NE VAMPI, plaćenica

NIKA, plaćenik

FUMELI, Leopardov lukonoša

BELEKUN VELIKI, debeli stariji

ADAGAGI MUDRI, mudri stariji

AMAKI KLIZAVI, stariji koga niko ne poznaje

NUJA, žena posednuta munjopticom

BULTUNGE, osvetnice

ZOGBANU, trolovi rodom iz Krvave močvare

VENIN, devojčica odgajena kao hrana za zogbanue

ČIPFALAMBULA, velika riba

GOMIDI, šumska stvorenja koja su ponekad dobra

EVELE, okrutni gomid
EGBERE, njegov rođak, okrutan kad je gladan
ANDŽONU, duh iz Tamnozemlja koji čita srca
LUDI MAJMUN, porećemeni primat

U KONGORU

BASU FUMANGURU, stariji iz Severnog kraljevstva, ubijen
NJEGOVA ŽENA, ubijena
NJEGOVI SINOVI, ubijeni
SEDAM KRILA, plaćenici
KAFUTA, gospodar jedne kuće
GOSPOĐICA VADADA, vlasnica bordela
EKOIJE, kurva što voli mošus od cibetki
BIVO, veoma pametan bivo
KONGORSKA VOJSKA STAREŠINA, mesni pozornici
MOSI OD AZARA, treći starešina kongorske vojske starešina
MAZAMBEZI, starešina
CRVENI OGO, još jedan ogo
PLAVI OGO, još jedan ogo
GOSPODAR ZABAVA, ogoski gospodar borbi
LALA, njegova robinja
VEŠTICE MAVANA, zemljane sirene, to jest blatne dženguje
TOKOLOŠE, mali gremlin koji ume da postane nevidljiv

U DOLINGU I MVERUU

STARAC, gospodar kolibe i južnjački putujući pesnik
KRALJICA DOLINGA, kao što piše
NJEN SAVETNIK

DOLINGOSKI ROB

BELI NAUČNICI, najmračniji prizivači duhova i alhemičari

ZLI IBEDŽI, izobličen blizanac

DŽAKVU, beli stražar kralja Batute

IPUNDULU, vampirska munjoptica

SASABONSAM, Asanbosamov krilati brat

ADZE, vampir i roj insekata

ELOKO, travnati trol i ljudožder

LISISOLO OD AKUMA, sestra Kvaša Dare, monahinja
božanskog sestrinstva

SENKOVCI, noćni demoni koji služe Ajesiju

U MITI

IKEDE, južnjački putujući pesnik

KAMANGU, jedan sin

NIGULI, jedan sin

KOSU, jedan sin

LOEMBE, jedan sin

NKANGA, jedan sin

KAMSIN, jedna kćerka

U MALANGIKI I U JUŽNOM KRALJEVSTVU

JEDNA MLADA VEŠTICA

JEDAN TRGOVAC

NJEGOVA ŽENA

NJEGOV SIN

KAMIKVAJO, beli naučnik pretvoren u čudovište

Prevoditeljkinina napomena

Marlon Džejmς, dobitnik Bukerove nagrade, profesor knjiŹevnosti na koledŹu *Makalester* i profesor kreativnog pisanja, poznat je po poigravanju stilom i zanemarivanju pravopisnih i gramatiĉkih pravila. Izjavio je da bi oborio svoje studente ako bi pisali kao on. U romanu *Crni Leopard, crveni Vuk* Źeleo je da likovi zvuĉe autentiĉno – kao da su izašli iz gvoŹdenog doba u Africi te je izuĉavao afriĉku gramatiku, usvojio Źta mu je odgovaralo i odbacio sva pravila koja je doŹiveo kao moderna. Tako njegovi likovi kaŹu *razmeniĉemo reĉi* umesto *trebalo bi da razgovaramo*, *pravio sam tiŹinu među nama* umesto *ĉutao sam*, kaŹu *suze su mu tekle reke niz lice*, *između odavde i jezera*. A Źivotinje Źto priĉaju, ĉudoviŹta i veŹtice, buduĉi neuki, koriste konstrukcije *on izdao mi* umesto *izdao nas je*, *polomio ona nogu* umesto *polomio joj je nogu*... DŹejmςovi junaci uglavnom sebe stavljaju na prvo mesto u govoru, prave znatnu razliku između muŹkarca i deĉaka, tako da se reĉ ĉovek retko koristi, a pravila interpunkcije takođe su promenljiva.

1.

JEDAN PAS,
JEDNA MAČKA,
JEDAN VUK I
JEDNA LISICA

Bi oju ri enu a pamo.

PRVO POGLAVLJE

Dete je mrtvo. To je sve što treba da se zna. Čujem da jedna kraljica na jugu ubije muškarca koji joj donese loše vesti. Dakle, hoću li pričom o dečakovoj smrti ispisati i svoju smrt? Istina jede laži baš kao što krokodil jede mesec, a moje svedočanstvo će sutra biti isto kao danas. Ne, nisam ga ubio. Mada možda jesam želeo da umre. Žudeo sam za time kao što žderonja žudi za kozjim mesom. O, odapeti strelu, poslati je u njegovo crno srce i gledati kako crna krv šiklja, videti njegove oči kad prestanu da trepću, kad gledaju, ali više ne vide, slušati kako krklja i kako mu se grudi poslednji put podižu u samrtničkom ropcu, koji kaže: Vidi, moj pogani duh izlazi iz ovog najpoganijeg tela, pa se osmehivati zbog takve novosti i plesati zbog tog gubitka. Da, ožderavam se tim prizorima. Ali ne, nisam ga ubio.

Bi oju ri enu a pamo.

Usta ne treba da govore sve što oči vide.

Ova ćelija je veća od one ranije. Osećam skorelu krv pogubljenih; čujem kako njihovi duhovi i dalje vrište. Tvoj hleb pun je žižaka, a tvoja voda nosi pišačku deset i dva stražara i koze koju jebu iz zabave. Hoćeš da ti dam priču?

Ja sam samo muškarac koga su neki nazivali Vukom. Dete je mrtvo. Znam da ti je starica ispričala nešto drugo. Zovi ga ubicom, rekla je. Žalim samo što je nisam ubio. Crvenokosi je rekao da su đavoli zagadili detetovu glavu. Ako veruješ u đavole. Ja verujem u lošu krv. Izgledaš kao čovek koji nikad nije pustio krv. A ipak ti se zalepila između prstiju. Dečak koga si obrezao, devojčica koja je bila premala za tvoj veliki... Vidi kako te to uzbuđuje. Pogledaj se samo.

Daću ti priču.

Počinje s jednim Leopardom.

I s jednom vešticom.

Veliki ispitivaču.

Svešteniče fetiša.

Ne, nećeš pozvati stražare.

Možda će moja usta reći previše pre nego što ih zatvore toljagama.

Uzmimo tebe. Muškarac s dve stotine krava kog ushićuje delić dečačke kože i ku devojčice koja ne bi trebalo da bude žena nijednom muškarcu. Jer ti to tražiš, zar ne? Tu tamnu majušnu stvar koja se ne može pronaći u trideset kesa zlata, dve stotine krava ili dve stotine žena. Nešto što si izgubio – ne, što ti je uzeto. Ta svetlost, vidiš je i želiš je – ne svetlost sunca ili boga grmljavine na noćnom nebu, već svetlost bez mrlje, svetlost u dečaku koji nema znanje o ženama, u devojčici koju si kupio za brak; ne zato što ti je potrebna supruga pošto imaš dve stotine krava, već žena koju možeš da rastrgneš zato što u rupama, crnim rupama, vlažnim rupama, podzemnim rupama tražiš svetlost za kojom vampiri tragaju i želiš da je imaš, ulepšaćeš je u obredu, obrezivanju dečaka, kušanju devojčice, a kad proliju krv, pljuvačku, spermu i pišačku, ostavićeš sve to na svojoj koži pa otići do drveta iroko i upotrebiti prvu rupu koju nađeš.

Dete je mrtvo, kao i svi.

Hodio sam danima, kroz rojeve muva u Krvavoj močvari i po kamenju što seče kožu u ravnicama soli, danju i noću.

Pešačio sam čak do Omorora na jugu i nisam znao ni mario. Ljudi su me privodili kao prosjaka, smatrali me lopovom, mučili kao izdajnika pa me uhapsili kao ubicu kad je glas o mrtvom detetu stigao do tvog kraljevstva. Znaš li da je bilo pet muškaraca u mojoj ćeliji? Pre četiri noći. Marama oko mog vrata pripada jedinom koji je izašao na dve noge. Možda će jednog dana ponovo videti na desno oko.

Ostala četvorica. Zabeleži kako sam rekao.

Stari kažu da je noć budala. Ona ne osuđuje, ali ne upozorava na ono što dolazi. Prvi je došao do mog kreveta. Probudio me je sopstveni samrtnički ropac jer mi je muškarac stezao gušu. Niži od oga, ali viši od konja. Smrdeo je kao da je zaklao kozu. Zgrabio me je za vrat i podigao uvis, a ostali su ćutali. Pokušao sam da mu odvojim prste, ali đavo mu je bio u stisku. Šutnuo sam ga u grudi, ali kao da sam šutnuo stenu. Držao me je u vazduhu kao da se divi dragom kamenu. Tresnuo sam ga kolenom u vilicu toliko jako da je zubima presekao jezik. Ispustio me je, a ja sam kao bik jurnuo na njegova jaja. Pao je, uzeo sam njegov nož, oštar poput britve, pa mu prerezao grkljan. Drugi je pokušao da me uhvati za ruke, ali nago telo mi je bilo klizavo. Nož – moj nož – zario sam između njegovih rebara i čuo kako mu je srce puklo. Treći je plesao stopalima i pesnicama kao noćna muva, zviždao kao komarac. Stegao sam pesnicu, jesam, pa isturio dva prsta kao zečje uši. Brzo sam ga ubo u levo oko i iščupao ga. Urliknuo je. Gledao sam kako kuka i traži oko na podu. Zaboravio sam na ostalu dvojicu. Debeli iza mene je zamahnuo, sagnuo sam se, spotakao se, pao je, skočio sam, zgrabio kamen koji mi je služio kao jastuk pa ga udarao po glavi sve dok mu lice nije zamirisalo kao meso.

Poslednji je bio dečak. Plakao je. Previše potresen da prekli-
nje da mu poštedim život. Rekao sam mu da bude muškarac u sledećem životu jer je u ovom bio manje od žene pa mu bacio nož pravo u vrat. Njegova krv dotakla je pod pre njegovih kolena. Pustio sam poluslepog čoveka da živi jer su nam potrebne

priče da bismo živeli, zar ne, svešteniče? Ispitivaču. Ne znam kako da te oslovljavam.

Ali to nisu bili tvoji ljudi. Dobro je. Onda ne moraš njihovim suprugama da pevaš posmrtno pesme.

Došao si zbog priče, a ja sam raspoložen da pričam, tako da su se bogovi osmehnuli obojici.

U Ljubičastom Gradu je bio jedan trgovac, koji je rekao da je ostao bez žene. Nestala je s pet zlatnih prstenova, deset i dva para minduša, dvadeset i dve narukvice, deset i devet nanogvica. *Kažu da imaš nos za nalaženje onoga što bi radije ostalo izgubljeno*, rekao je. Imao sam skoro dvadeset u godinama i odavno sam proteran iz očeve kuće. Muškarac je mislio da sam kakav lovački pas, ali odgovorio sam: da, kažu da imam nos. Dobacio mi je ženinu donju halju. Njen miris je toliko oslabio da je gotovo umro. Možda je znala da će je ljudi jednog dana loviti jer je imala kolibe u tri sela i niko nije znao u kojoj živi. U svakoj je bila devojka koja je izgledala isto kao ona, čak se i odazivala na njeno ime. Devojka u trećoj kolibi pozvala me je da uđem i dala mi znak da sednem na hoklicu. Pitala je jesam li žedan i ispružila ruku prema bokalu s pivom masuku pre nego što sam odgovorio da jesam. Hoću da te podsetim da su mi oči obične, ali kažu da imam nos. Stoga sam osetio otrov čim je donela kriglu piva, bio je to otrov koji supruge koriste, zove se kobrina pljuvačka i gubi ukus kad se pomeša s vodom. Pružila mi je kriglu, a ja sam je prihvatio, zgrabio je za ruku i zavrnuo je iza njenih leđa. Podigao sam kriglu do njenih usana i gurnuo joj je između zuba. Suze su joj potekle i sklonio sam kriglu.

Odvela me je kod svoje gospodarice, koja je živela u kolibi pored reke. Muž me je toliko jako tukao da je dete ispalo iz mene, rekla je ona. Imam pet zlatnih prstenova, deset i dva para minduša, dvadeset i dve narukvice i deset i devet nanogvica. Daću ti to kao i noć u mom krevetu. Uzeo sam četiri nanogvice i vratio je mužu jer sam više želeo njegove novčiće od njenog

nakita. A onda sam joj rekao da naloži ženi iz treće kolibe da mu napravi pivo masuku.

Druga priča.

Moj otac se jedne noći vratio kući mirišući na ribarku. Njen miris bio je na njemu baš kao i drvo table za bavo. I krv čoveka koji nije moj otac. Igrao je protiv jednog binge, majstora za bavo, i izgubio. Binga je tražio naplatu, a otac je zgrabio tablu i udario čoveka u čelo. Rekao je da je otišao u udaljenu krčmu da pije, golica žene i igra bavo. Otac je udarao čoveka sve dok ovaj nije prestao da se pomera pa izašao iz krčme. Ali na njemu se nije osećao vonj znojna ni prašine kao ni piva u njegovom dahu, ništa. Nije bio u krčmi, već u jazbini opijumskog monaha.

Dakle, otac je ušao u kuću i povikao da dođem iz ambara za pšenicu u kojem sam živeo jer me je tad već bio izbacio iz kuće.

„Dođi, sine moj. Sedi i igraj bavo sa mnom“, rekao je.

Na podu je bila tabla, ali mnogo kuglica je nedostajalo. Previše za dobru partiju. Ali moj otac nije želeo da igra, već da pobedi.

Svakako znaš šta je bavo, svešteniče; ako ne znaš, moram da ti objasnim. Na tabli su četiri reda s osam rupa, a svaki igrač dobija dva reda. Trideset i dve semenke za svakog igrača, ali mi smo imali manje, ne sećam se tačno koliko. Oba igrača bi trebalo da stave šest semenki u rupu nijumba, ali otac je stavio osam. Pitao bih: Oče, igraš li na južnjački način sa osam umesto šest? Ali on nikad ne govori kad može da udari, a tukao me je zbog mnogo manjih stvari. Kad god sam stavio semenku na tablu, on bi rekao: Zarobljavam, i uzeo ih. Ali bio je žedan pića i tražio je palmino vino. Majka mu je donela vodu, a on joj je počupao kosu, dvaput je ošamario i rekao: Tvoja koža će zaboraviti ove tragove do zalaska sunca. Nije htela da mu udovolji pogledom na njene suze te je otišla i vratila se s vinom. Njušnuo sam ne bih li osetio otrov, a ne bih ništa rekao ni da sam ga namirisao. Ali dok je tukao moju majku zato što je veštičarila da uspori svoje starenje ili ubrza njegovo, nije obraćao pažnju

na igru. Posejao sam svoje semenke, po dve u svaku rupu do kraja table i zarobio njegove. To mu se nije dopalo.

„Stigao si do dela mtadži“, kazao je.

„Ne, tek smo počeli“, odgovorio sam.

„Kako se usuđuješ da mi se obraćaš bez poštovanja? Oslovljavaj me s oče kad ti se obratim.“

Nisam rekao ništa i preprečio sam mu put na tabli.

Nije imao više semenki u unutrašnjem redu i nije mogao da se kreće.

„Varao si“, optužio me je. „Ima više od trideset dve semenke na tvojoj tabli.“

„Ili si oslepeo od vina ili ne umeš da brojiš“, odvratio sam.

„Posejao si semenke i zarobio sam ih. Posejao sam semenke duž svog reda i podigao zid, a ti nemaš semenke da ga srušiš.“

Tresnuo me je pesnicom po ustima pre nego što sam stigao da kažem još nešto. Pao sam s hoklice, a on je podigao tablu za bavo da me udari kao bingu. Međutim, otac je bio pijan i spor, a ja sam gledao kako majstori ngola pored reke vežbaju umeće borbe. Zamahnuo je tablom i semenke poleteše prema nebu. Obrnuo sam se unatraške triput kao što sam video da oni rade i čučnuo kao gepard što čeka. Potražio me je pogledom kao da sam iščezao.

„Izađi, kukavice. Kukavica si na majku“, rekao je. „Zato uživam u tome da je ponižavam. Prvo ću tebe da prebijem, a onda ću istući nju zato što te je odgajila i na kraju ću ostaviti trag tako da oboje zapamtite da je podigla momka koji će biti ljubavnica muškarcima.“

Bes je oblak koji mi prazni um i boji srce crnim. Skakao sam i izmahivao nogama u vazduhu, svaki put sve više.

„Sad skače kao životinja“, promrsio je.

Napao me je, ali više nisam bio dečak. Jurnuo sam na njega u maloj kući, bacio se na pod s rukama nadole, pretvorio šake u stopala pa se podigao, u vazduhu obrnuo celo telo kao točak, okrenuo se prema njemu, stegao mu vrat stopalima i oborio

ga. Udario je glavom o pod toliko glasno da je majka napolju čula tresak. Utrčala je u kuću i vrisnula.

„Skloni se od njega, dete. Uništio si nas.“

Pogledao sam je i pljunuo. Zatim sam otišao.

Ova priča ima dva kraja. U prvom sam mu stopalima stegao vrat, koji je pukao kad sam ga oborio na pod. Umro je na licu mesta, a majka mi je dala pet školjki kauri i sorgum uvijen u palmin list pa me ispratila. Rekao sam joj da neću da ponese ništa što je bilo njegovo, čak ni odeću.

U drugom kraju mu nisam slomio vrat, ali ipak je pao na glavu, koja je napukla i krvarila. Probudio se kao imbecil. Majka mi je dala pet školjki kauri i sorgum uvijen u bananin list pa mi kazala: Idi iz ovog mesta, tvoji stričevi su još gori od njega.

Moje ime je pripadalo ocu pa sam ga ostavio na njegovoj kapiji. Nosio je lepe odore od svile iz zemalja koje nikad nije video, sandale od ljudi koji su mu dugovali novac, radio je sve ne bi li zaboravio kako je potekao iz plemena u rečnoj dolini. Napustio sam očevu kuću ne želeći ništa što podseća na njega. Stari običaji su me dozivali i pre nego što sam otišao, pa sam želeo da skinem i poslednji komad odeće. Da mirišem kao muškarac, na mošus i smrad, a ne da budem namirisana kao gradske žene i evnusi. Ljudi će prezrivo gledati na mene kao na narod iz močvare. Ući ću u grad, ili u spavaću sobu, prvo glavom kao poštovana životinja. Odora nije potrebna lavu, baš kao ni kobri. Otići ću u Ku, odakle je moj otac došao, iako ne znam put do tamo.

Zovem se Tragač. Nekad sam imao ime, ali odavno sam ga zaboravio.

Treća priča.

Kraljica jednog zapadnog kraljevstva ponudila je da mi dobro plati ako pronađem njenog kralja. Njeni dvorani su mislili da je luda jer je kralj bio mrtav, udavio se pre pet godina, ali nije mi teško da pronađem mrtve. Uzeo sam predujam od nje i otišao tamo gde utopljenici žive.

Hodao sam sve dok nisam stigao do jedne starice, koja je sedela na obali reke i držala veliki štap. Kosa joj je sa strane pobelela, dok je teme očelavilo. Bore na njenom licu podsećale su na šumske staze, a žuti zubi poručivali da joj smrdi iz usta. Pričalo se da svakog jutra ustaje mlada i lepa, potpuno procveta do podneva, pretvara se u staricu do noći i umire u ponoć da bi se ponovo rodila sledećeg sata. Grba na njenim leđima nadvisivala je glavu, ali oči su joj blistale, što je značilo da je mozak bridak. Ribe su plivale sve do vrha štapa, ali nijedna nije išla dalje.

„Zašto si došao ovamo?“, pitala me je.

„Ovo je put do Monona“, odgovorio sam.

„Zašto si došao ovamo? Živ si.“

„Život je ljubav, a meni nije ostalo nimalo ljubavi. Iscurila je iz mene i otekla u reku poput ove.“

„Nisi ostao bez ljubavi, već bez krvi. Pustiću te da prođeš. Ali kad legnem s muškarcem, živim bez umiranja sedamdeset mesečevih podizanja.“

Stoga sam jebao babuskeru. Opružila se na leđa na obali, a stopala su joj ostala u reci. Bila je kost i koža, ali otvrdnuo sam i bio pun žara. Između nogu mi je plivalo nešto što je na dodir podsećalo na ribe. Šakom mi je dotakla grudi i bele pruge od gline pretvorile su se u talase oko mog srca. Ulazio sam u nju i izlazio, obeshrabren njenom ćutnjom. U mraku sam osetio kako se ponovo podmlađuje iako je starila. Plamen se raširio u meni, raširio se do vrhova prstiju i do mog vrha koji je bio u njoj. Vazduh se skupio oko vode, voda se skupila oko vazduha i kriknuo sam, izvukao ga i zapljusnuo je po stomaku, rukama i grudima. Drhtaj je pet puta prošao mojim telom. Ona je i dalje bila starica, ali nisam se naljutio. Pokupila je moju kišu s grudi i bacila je u reku. Ribe su odmah iskočile pa zaronile pa ponovo iskočile. Te noći je tama pojela mesec, ali svetlost je bila u ribama. Imale su ženske glave, ruke i grudi.

„Prati ih“, rekla je.

Pratio sam ih ceo dan i noć pa još jedan dan. Voda mi je nekad dopirala samo do gležnjeva. A ponekad mi se pela do vrata. Reka mi je sprala svu belu boju s tela i ostavila mi samo lice. Ribožene, ženoribe su me vodile niz reku danima, danima, danima dok nismo stigli do mesta koje ne mogu opisati. To je bio ili rečni zid koji je čvrsto stajao čak i kad sam gurnuo šake kroz njega ili se reka savila naniže a ja sam i dalje koračao, stopala su mi dodirivala tlo, a telo je ostalo uspravno umesto da padne.

Ponekad jedini put napred vodi kroz nešto. Stoga sam prošao kroz nešto. Nisam se plašio.

Ne mogu reći jesam li prestao da dišem ili sam disao pod vodom. Ali nastavio sam da koračam. Rečne ribe su me okružile kao da me pitaju šta hoću. Produžio sam dalje, voda mi je vijorila kosu, prala me ispod pazuha. A onda sam naišao na nešto što nikad nisam video ni u jednom kraljevstvu. Kameni dvorac na raskršćenom travnatom polju. Visok dva, tri, četiri, pet, šest spratova. U svakom uglu, kula s kupolom, takođe od kamena. Na svakom spratu, prozori isečeni u kamenu, a ispod njih – podovi sa zlatnim ogradama zvani terase. Iz tog zdanja se pružao hodnik koji ju je povezivao s drugom pa još jedan hodnik koji je drugu povezivao s trećom, tako da su četiri dvorca bila spojena u kvadrat.

Nijedan dvorac nije bio ogroman kao prvi, a poslednji je bio ruševina. Ne mogu ti reći kad se voda povukla i ostavila kamen, travu i nebo. Dokle god se pogled pružao, video sam drveće u pravim linijama, vrtove u kvadratima i cveće u krugovima. Čak ni bogovi nisu imali takvu baštu. Podne je prošlo i kraljevstvo je bilo pusto. Veče je brzo došlo i tad su se povetarci peli i spuštali, a vetrovi grubo prolazili pored mene kao užurbani debeli muškarci. Do zalaska sunca sam video muškarce, žene i životinje kako idu tamo-amo, pojavljuju se u senkama, nestaju s poslednjim sunčevim zracima pa se ponovo javljaju. Seo sam na stepenice najvećeg dvorca i posmatrao ih dok je

sunce bežalo u tamu. Muškarce koji su hodali pored žena, decu koja su izgledala kao muškarci, žene koje su izgledale kao deca. Muškarce koji su bili plavi, žene koje su bile zelene i decu koja su bila žuta s crvenim očima i škrgama na vratu. Stvorenja s travnatom kosom, šestonogi konji i stada nosoroga s nogama zebre, leđima magarca i rogom na čelu trčala su pored još dece.

Prišlo mi je jedno žuto dete. „Kako si došao ovamo?“

„Kroz reku.“

„I Itaki te je pustila?“

„Ne znam ko je Itaki, tamo je bila samo starica što je mirisala na mahovinu.“

Žuto dete je pocrvenelo i oči su mu pobebele. Njegovi roditelji su došli po njega. Ustao sam i popeo se stepenicama dvadeset koraka do dvorca, u kojem se još muškaraca, žena, dece i zverinja smejal, pričalo, ćaskalo i ogovaralo. Na kraju hodnika nalazio se zid s bronzanim reljefima bitaka i ratnika. Prepoznao sam borbu za srednju zemlju u kojoj je četiri hiljade ljudi ubijeno, kao i pohod poluslepog princa koji je odveo celu vojsku preko litice za koju je mislio da je brdo. U dnu zida stajao je bronzani presto naspram kojeg je čovek što je sedeo na njemu izgledao majušno poput bebe.

„To nisu oči bogobojažljivog muškarca“, rekao je. Znao sam da je to kralj jer ko bi drugi bio?

„Došao sam da te vratim među žive“, odgovorio sam.

„Čak su i u zemljama mrtvih čuli za tebe, Tragaču. Ali uzalud si izgubio vreme i ugrozio život. Ne vidim nijedan razlog da se vratim, ni za mene ni za tebe.“

„Ja nemam razlog za bilo šta. Nalazim ono što su drugi izgubili, a tvoja kraljica je izgubila tebe.“

Kralj se nasmejao.

„Evo nas u Mononu, ti si jedina živa duša a ipak si najmrtviji na ovom dvoru“, rekao je.

Ispitivaču, voleo bih da ljudi shvate kako nemam vremena za takve rasprave. Ne postoji ništa zbog čega bih se borio i

ništa zbog čega bih se raspravljao, tako da mi nemoj traćiti vreme na svađe. Podigni pesnicu i slomiću je. Podigni glas i iščupaću ti jezik.

Nije bilo stražara u prestonoj dvorani te sam koraknuo prema kralju, gledajući svetinu koja je gledala mene. On se nije uplašio ni uzrujao, ali tup izraz lica mu je poručivao: Ovo mora da ti se dogodi. Četiri stepenika vodila su do platforme s prestolom. Dva lava pored njegovih stopala, toliko nepomična da nisam mogao da odredim jesu li od tela, duha ili kamena. Lice mu je bilo okruglo, s podvaljkom ispod brade, krupnim crnim očima, pljosnatim nosom s dve alke i tankim usnama kao da je od istočnjačke krvi. Nosio je zlatnu krunu preko bele marame koja mu je skrivala kosu, beli ogrtač sa srebrnim pticama i ljubičastu portiklu opšivenu zlatnim. Mogao sam da ga podignem jednim prstom.

Prišao sam prestolu. Lavovi se nisu pomerili. Dotakao sam limeni rukonaslon u obliku podignute lavlje šape i iznad mene se začu grmljavina, teška, spora, crni zvuk koji je ostavio truo zadah na vetru. Gore na tavanici – ništa. Još sam gledao gore kad mi je kralj zabio bodež u dlan toliko silovito da se zario u rukonaslon i zaglavio.

Kriknuo sam; on se nasmejao i naslonio.

„Možda misliš da podzemni svet poštuje obećanje da bude zemlja oslobođena bola i patnje, ali to je obećanje mrtvima“, rekao je.

Niko se nije smejao s njim, ali posmatrali su.

Sumnjičavo me je gledao i gladio bradu, a ja sam zgrabio bodež i izvukao ga uz krik. Kralj je skočio kad sam posegnuo za njim, ali samo sam odsekao peš njegovog ogrtača pa iscepao jednu traku. Smejao se dok sam uvijao šaku. Udario sam ga pesnicom u lice i tek tad je svetina zažagorila. Čuo sam kako mi se smrtonosni koraci približavaju i okrenuo se. Svetina se zaustavila. Ne, nešto ju je zadržalo. Nije bilo ničega na njihovim licima, ni ljutnje ni straha. Utom skočiše kao jedan, gledajući

iza mene u kralja, koji je stajao i držao krvavu lavlju šapu. Bacio ju je u vazduh, pravo do tavanice, a svi su uzviknuli. Šapa nije pala nazad. Nekoliko ljudi pozadi potrča. Jedni su uzviknuli, drugi su zavrištali. Muškarci su gazili žene, a one su gazile decu. Kralj se i dalje smejaio. Zatim zvuk pucanja, pa cepanja, pa lomljenja, kao da nebeski bogovi kidaju krov. Omoluzui, reče neko.

Omoluzui. Krovohodači, noćni demoni iz vremena pre ovog.

„Probali su tvoju krv, Tragaču. Omoluzui nikad neće prestatu da te prate.“

Zgrabio sam mu ruku i isekao je. Kukao je kao rečna devojka dok se tavanica pomerala. Zvučalo je kao da se lomi, puca i sikće, ali ostala je netaknuta. Držao sam njegovu šaku preko svoje i skupljao krv, dok me je šamarao i udarao kao dečkić ne bi li se oslobodio. Prvi oblik odvojio se od tavanice kad sam bacio kraljevu krv u vazduh.

„A sad su nam sudbine spojene“, rekao sam.

Osmeo mu je iščileo. Zinuo je i iskolačio oči. Dok je tavanica tutnjala i pucala, odvukao sam ga niz stepenice. Prilike crnih tela, crnih lica, s crnilom na mestu očiju, odvojiše se od tavanice kao ljudi koji su penju iz rupa. Kad su se ispravili, stajali su na tavanici onako kako mi stojimo na zemlji. Iz omoluzua su izbijala sečiva svetlosti, oštra poput mačeva, tinjajući kao zapaljeni ugalj. Kralj je vrišteći pobegao, ostavivši mač za sobom.

Napali su. Potrčao sam kad sam čuo kako se odbijaju od tavanice. Kad bi skočili, ne bi pali na pod, već se ponovo dočekali na tavanicu, kao da ja stojim naopačke. Potrčao sam prema dvorištu, ali dvojica su bila brža od mene. Skočili su na pod i zamahnuli mačevima. Odbio sam udarce kopljima, ali silina zamaha me je oborila. Jedan je vešto krenuo mačem na mene. Otkotrljao sam se ulevo, izbegao njegovo sečivo i proburazio mu grudi kopljem. Oružje je polako prošlo kroz njega, kao da probada katran. Skočio je dalje, odnoseći moje koplje sa

sobom. Dohvatio sam kraljev mač. Dvojica su me otpozadi zgrabila za gležnjeve i povukla na tavanicu, gde se tama tala-sala poput noćnog mora. Sekao sam mrak mačem, isekao im ruke i dočekao se na pod kao mačka. Jedan je pokušao da me uhvati za ruku, ali dograbio sam ga i povukao na pod, gde je ispario poput dima. Drugi mi je prišao sa strane. Izmakao sam se, ali sečivo mi je dohvatilo uvo, koje je planulo. Okrenuo sam se i obrušio se svojim mačem na njegov. Varnice poleteše u tami. Trgao se. Pomerao sam šake i stopala kao majstor ngola. Kotrljao sam se i prevrtao, šaka preko stopala preko šake, sve dok nisam pronašao svoje koplje blizu spoljnih odaja. Mnogo baklji je gorelo. Otrčao sam do prve pa uronio vrh koplja u ulje i plamen. Dva omoluzua bila su odmah iznad mene. Čuo sam kako spremaju sečiva da me preseku nadvoje. Ali skočio sam sa zapaljenim kopljem i proburazio obojicu. Plamen im se raširio telima pa prešao i na tavanicu. Omoluzui su se raštrkali.

Protrčao sam kroz spoljnu odaju, niz hodnik i izjurio na vrata. Napolju je mesec blago sijao, kao svetlost kroz zamagljeno staklo. Niski debeli kralj nije ni pokušao da beži.

„Omoluzui dolaze tamo gde ima tavanica. Ne mogu da hodaju po nebu“, rekao je.

„Tvojoj ženi će se ova priča mnogo dopasti.“

„Šta ti znaš o ljubavi koju je iko osećao i prema kome?“

„Idemo.“

Povukao sam ga sa sobom, ali ispred nas je bio još jedan prolaz dugačak pedesetak koraka. Posle petog koraka, tavanica je počela da se cepa. Posle desetog su trčali po njoj brzo kao mi po podu, a niski debeli kralj zaostajao je za mnom. Posle deset i pet koraka, sagnuo sam se da izbegnem sečivo kojim je neko hteo da mi odseče glavu, ali samo je oborio kraljevu krunu. Izgubio sam računicu posle deset i pet koraka. Na polovini prolaza sam zgrabio jednu baklju i zavitlao je prema tavanici. Jedan omoluzua se zapalio i pao, ali nestao je u oblaku dima pre nego što je dotakao pod. Ponovo smo pojurili napolje. U daljini

je bila kapija s kamenim lukom koji nije bio dovoljno širok za omoluzue. Ali dok smo trčali ispod njega, dvojica su iskočila i jedan me je posekao po leđima. Na putu između utrčavanja u reku i izlaska kroz vodeni zid, izgubio sam rane i sećanje na to gde su bile. Tražio sam, ali moja koža nije imala nijedan trag.

Pazi sad: putovanje do njegovog kraljevstva trajalo je mnogo duže od onog do njegovih mrtvih zemalja. Prošlo je više dana dok nismo sreli Itaki na rečnoj obali, ali nije bila starica, već devojčica koja je skakutala po vodi i pogledala me s lukavošću koja priliči ženi četiri puta starijoj od nje. Kad je kraljica videla svog kralja, svađala se s njim, psovala ga i toliko ga jako udarala da sam znao kako je samo pitanje dana dok se ponovo ne udavi.

Znam šta ti je upravo prošlo kroz glavu. I sve priče su tačne. Iznad nas je krov.

DRUGO POGLAVLJE

Kad sam napustio očevu kuću, neko – možda đavo – rekao mi je da trčim. Pored kuća, krčmi i konaka za umorne putnike, iza zidova od blata i od kamena visokih kao tri čoveka. Ulica je vodila do prolaza, a prolaz je vodio do muzike, pijančenja i tuča, što je vodilo do tuča, pijančenja i muzike. Prodavačice su zatvarale radnje ili pakovale robu s tezgi. Muškarci su išli držeći druge muškarce podruku, žene su hodale s košarama na glavama, starci su sedeli u dovracima i provodili noći isto kao dane. Naleteo sam na jednog muškarca, ali nije opsovao, već se široko osmehnuo i otkrio zlatne zube. Lep si kao devojka, rekao je. Bežao sam pored akvedukta ne bih li pronašao istočnu kapiju i put do šume.

Dnevni jahači s kopljima, ogrnuti crvenim plaštovima što se vijore, s crnim oklopima i zlatnim krunama ukrašenim perjem, uzjahali su konje s prekrivačima od iste crvene tkanine. Sedam jahača prilazilo je kapiji, a vetar je bio vuk. Pošto su se dovoljno raspravljali tog dana, progalopirali su pored mene i ostavili oblak prašine. Tad su stražari počeli da zatvaraju kapiju i ja sam istrčao i odjurio niz Most čije ime čak ni stari ne znaju. Niko nije primetio.

Hodio sam ravnicama što se pružaju poput peščanog mora. Te noći sam prošao pored mrtvog grada čiji su se zidovi urušavali. Prazna dvorana u kojoj sam spavao nije imala vrata i samo je jedan prozor ostao. Iza mene se nalazilo brdo napravljeno od šuta mnogih kuća. Nije bilo hrane, a voda u vrčevima se ustajala. San me je savladao na podu dok se gradom razlegao zvuk rušenja zidova od blata.

A moje oko? Šta je s njim?

O, ali usta će ti otkriti priče, ispitivaču. Zinuo si kad si prvi put video kako je trepnulo. Zabeleži ono što vidiš; da li je ishod veštičarenja ili bele nauke, moje oko je šta god misliš da jeste. Nemam prurušeno lice. Nemam izgled. Moje lice je čelo, široko i okruglo, kao ostatak glave. Obrve koje vise toliko ispupčeno nad očima da ih zaklanjaju. Nos s nagibom poput planine. Usne koje su na dodir debele kao moj prst kad ih protrljam crvenom ili žutom prašinom. Jedno oko koje je moje i drugo koje nije. Sâm sam probušio uši, misleći kako je moj otac nosio turban da sakrije svoje uši. Ali nemam izgled. To je ono što ljudi vide.

Deset dana posle odlaska iz očeve kuće stigao sam do jedne doline, još vlažne od kiše koja je pala pre jednog mesečevog kruga. Drveće s lišćem tamnijim od moje kože. Tlo koje te drži deset koraka i onda te proguta kad načiniš sledeći. Jazbine puzavaca, kobre i vipere. Bio sam budala. Mislio sam da učiš stare običaje tako što zaboravljaš nove. Dok sam išao kroz šipražje, govorio sam sebi da nijedan zvuk nije zastrašujući iako su svi novi. Da drvo ne odaje gde nameravam da se sakrijem. Vrelina pod mojim vratom nije bila groznica. Loze nisu pokušavale da mi skoče za vrat i udave me dok spavam. I glad i ono što se predstavlja kao glad. Bol koji me je tukao s unutrašnje strane stomaka sve dok mu nije dosadilo da me udara. Tražio sam bobice, tražio sam koru mladih stabala, tražio sam majmune, gledao šta majmuni jedu. Još ludila. Pokušao sam da jedem zemlju. Pokušao sam da pratim zmije koje su pratile

pacove kroz šipražje. Osetio sam kako nešto veće prati mene. Popeo sam se na stenu i vlažno lišće udarilo me je po licu.

Probudio sam se u kolibi, hladnjikavoj poput reke. Vatra je gorela u njoj, ali vrelina je bila u meni.

„Nilski konj je nevidljiv u vodi“, rekao je glas.

Ili je bilo mračno u kolibi ili sam oslepeo; nisam znao.

„*Ye waren wupsi yeng ve.* Zašto nisi poslušao upozorenje?“, pitao je.

I dalje je bio mrak, ali moje oko videlo je malo više.

„Vipera nije u zavadi ni sa kim, čak ni s budalastim dečaci-ma. Najopasnija je Oba Olušere, hladna, nežna zmija.“

Nos me je odveo u šumu. Nisam video nijednu viperu. Pre dve noći, kad me je pronašao kako se tresem ispod uplakanog drveta, bio je toliko siguran da sam gotovo mrtav da je iskopao rupu. Ali tad sam iskašljao zeleni sok u noć. A posle toga sam ležao na prostirci u kolibi koja je mirisala na ljubičice, uvelo šiblje i zapaljena govna.

„Odgovori iz srca. Šta tražiš u dubokom šipražju?“

Hteo sam da kažem kako sam došao da pronađem sebe, ali to bi budala rekla. Ili bi moj otac kazao nešto slično, a u to vreme sam mislio da je ličnost nešto što može da se izgubi jer nisam znao da je nikad ne poseduješ. Ali to sam već rekao. Stoga nisam odgovorio ništa i nadao sam se da će moje oči pričati. Čak i u mraku sam osetio da me posmatra. Mene sa suludim zamislama o šipražju gde muškarci trče s lavovima, jedu sa zemlje, seru pored drveta i nemaju umetnost. Izašao je iz mračnog ugla i ošamario me.

„Jedini put u tvoju glavu je da je isečem i pogledam unutra ili da gukneš.“

„Mislio sam...“

„Mislio si da ljudi od šipražja i reke grokću i laju kao psi. Da ne brišemo guzicu posle sranja. Možda utrljavamo govna u kožu. Pričam s tobom kao muškarcem.“

Ti si, ispitivaču, čovek koji sakuplja reči. Skupljaš moje. Imaš stihove za sveže jutro, stihove za podne mrtvih, stihove za rat. Ali tvoji stihovi nisu potrebni suncu što zalazi kao ni gepardu koji trči.

Taj mudrac nije živeo u selu, već blizu reke. Kosa mu je bila bela od pepela i pavlake. Jedini put kad sam video oca bez odeće, primetio sam tačkaste ožiljke u krugu na njegovim leđima. Ovaj čovek imao je krug od zvezda na grudima. Živeo je sam u kolibi, čije je zidove napravio od divljih grana a krov od grmlja. Trljao je zidove crnom kamenom prašinom dok nisu zasjali pa crtao šare i slike. Jedna je bila belo stvorenje s rukama i nogama visokim kao drveće. Nikad nisam video takvo biće.

„I to je dobro inače ne bi poživeo da mi to kažeš“, rekao je.

Zaspao sam, probudio se, zaspao, probudio i video ogromnog belog pitona koji se omotao oko stabla, probudio se i video kako se zmija stapa sa zidom. Sunčeva svetlost je prodirala, obasjavala zidove i video sam da smo u pećini. Zidovi su imali oblik istopljenog voska koji se topi na istopljenom vosku. U tmuni su neki delovi izgledali kao lice koje vrišti, slonovske noge ili devojčina pukotina.

Prešao sam dlanom po zidu, koji je na dodir podsećao na list jama. Bio je mekši blizu otvora i grmlje je štrčalo poput kose. Ustao sam i ovog puta nisam pao. Bio sam nesiguran na nogama, kao čovek koji se natopio palminim vinom, ali izašao sam. Zateturao sam se i naslonio na stenu, ali to nije bila stena. Ništa slično kamenu. Kora drveta. Ali previše široka, previše velika. Podigao sam pogled što sam više mogao i udaljio se koliko sam mogao. Ne samo da je sunce i dalje bilo iza grana i lišća, već deblo kao da nije imalo kraja. Kad sam ga obišao, zaboravio sam gde je počelo. Grane su rasle samo na vrhu, debeljuškaste poput bebinih prstiju, štrčale su nalik mreži od grančica i lišća. Malo lišće. Debelo poput kože, ali s plodovima velikim kao tvoja glava. Čuo sam kako mala stopala trčkaraju gore-dole, pavijanka i njeno dete.

„Baobab je bila najlepše drvo u savani“, reče veštac iza mene. „To je bilo pre druge zore bogova. Ali kakva zгода – baobab je znala da je lepa. Zahtevala je da svi pesmotvorci pevaju o njenoj lepoti. Ona i njena sestra bile su lepše od bogova, čak lepše od Bikili Lilis, čija se kosa pretvorila u stotinu vetrova. To se dogodilo. Bogovi su rodili bes. Sišli su na zemlju, prevrnuli sva stabla baobaba i zaboli ih u tlo naglavačke. Trajalo je pet stotina godina dok je korenje stvorilo lišće pa još petsto da procveta i rađa plodove.“

Jednog mesečevog kruga, svi meštani iz sela došli su do drveća. Video sam kako ga posmatraju dok se kriju iza grana i lišća. Jednom su došla trojica snažnih meštana. Svi su bili visoki, širokih ramena, naborani tamo gde se debelim ljudima nalaze stomaci, nogu snažnih poput bika. Prvi se od glave do pete obukao u pepeo, beo poput meseca. Drugi je obeležio telo belim prugama kao zebra. Treći nije imao boje osim raskošne tamne kože. Nosili su ogrlice i lance oko pojasa, kojima nije bio potreban ukras. Nisam znao zašto su došli, ali znao sam da ću im to dati.

„Često te posmatramo u šipražju“, reče prugasti. „Penješ se po drveću i loviš. Nemaš veštinu, nemaš umeće, ali možda te bogovi guraju. Koliko si star u mesečevim krugovima?“

„Moj otac nikad nije brojao mesečeve krugove.“

„Ovo drvo je pojelo šest devica. Progutalo ih cele. Noću možeš da čuješ njihovu vrisku, ali zvuči kao šapat. Misliš da je to vetar.“

Neko vreme su me gledali pa prasnuli u smeh.

„Poći ćeš s nama na Zarebu, obrede muškosti“, kazao je prugasti.

Pokazao je na čoveka obasjanog mesečinom.

„Zmija je ubila njegovog družbenika pre nego što su kiše došle. Ići ćeš s njim.“

Nisam im rekao da sam spasen od zmijskog ujeda.

„Sastaćemo se kad sunce ponovo izađe. Trebalo bi da znaš običaje ratnika, a ne muških kurvi“, kazao je onaj obasjan mesečinom.

Klimnuo sam glavom u znak slaganja. Posmatrao me je duže od ostalih. Neko mu je urezao zvezdu na grudima. Imao je po alku u oba uva, koje je sam probušio, znao sam to. Bio je viši od druge dvojice bar za glavu, ali to sam tek tad primetio. Kao i da ovi muškarci ne bi i dalje bili dečaci u Džubi.

„Ići ćeš sa mnom“, čuo sam da je rekao iako nisam čuo.

U Zarebi, obredima muškosti, ženama nema mesta. Ali ipak moraš da znaš koja je njihova svrha za muškarce. Zareba ti je na pameti; Zareba je u šipražju, putovanje od izlaska sunca do podneva. Stižeš u dvoranu junaka sa zidovima od blata i slamenim krovom. S motkama i mestom za borbe. Dečaci ulaze da uče od najjačih boraca u selima i na planinama. Pokrivaš se pepelom tako da noću izgledaš kao da si došao s meseca. Jedeš kašu od sorguma. Ubijaš dečaka u sebi da bi postao muškarac koji jesi, ali moraš sve da naučiš. Pitao sam dečaka obasjanog mesečinom kako da učim o ženama kad nema žena od kojih bih učio.

Hoćeš li da čuješ još, ispitivaču?

Jednog jutra, osetio sam kako me miris srodnika prati do reke. Dečak koji je mislio da sam sin njegovog strica. Došao je na obalu i pozdravio me kao da me poznaje pa video da me zapravo ne poznaje. Nisam rekao ništa. Majka mu je sigurno ispričala za Abaru, demona koji ti prilazi u obličju nekoga koga poznaješ, sa svime osim jezika. Nije potrčao, već se polako udaljio od reke i seo na kamen. Posmatrao me je. Nije imao više od osam-devet godina. Imao je pruge od bele gline od uva do uva i preko nosa, dok je po grudima imao bele tačke kao leopard. Bio sam dečak iz grada i nisam imao sreće u ribolovu. Gurao sam ruke u vodu i čekao. Ribe su mi plivale pravo u šake, ali bi iskliznule kad god bih pokušao da ih uhvatim. Čekao sam, on je gledao. Uhvatio sam veliku ribu, ali praćaknula se i uplašila me pa sam se spotakao i pao u reku. Dečak se nasmejao. Pogledao sam ga pa sam i ja prasnuo u smeh. Tad je iz šipražja dopro miris koji se približavao. Osetio sam ga – oker, ši buter, vonj

ispod pazuha, mleko u grudima – a i on je osetio. Obojica smo znali da vetar nosi nekoga, ali on je znao ko je to.

Izbila je između drveća kao da je iskočila iz njih. Visoka žena, starija žena, lica već oštro isklesanog i osornog, desne sise koja se još nije izdužila. Leva joj je bila uvijena u povez omotan preko ramena. Marama, crvena, zelena i žuta, oko glave. Ogrlice svih boja osim plave nagomilane jedne na druge kao planina sve do ušiju. Suknja od kozje kože sa školjkama kauri preko trbuha nabreklog od deteta. Pogledala je dečaka i pokazala prstom iza sebe. Zatim je pogledala mene i uperila u istom pravcu.

Jednog jutra s lenjim suncem, veštac me je probudio šamarom pa bez reči izašao iz kolibe. Pored mene je ostavio koplje, sandale i tkaninu da obmotam oko kukova. Brzo sam ustao i pošao za njim. Niže niz reku, otvorilo se selo s kolibama raštrkanim po polju. Prve pored kojih smo prošli bile su humke od suve trave s vrhom nalik bradavici. Potom smo prošli pored okruglih koliba od gline i zemlje, crvenih i smeđih sa slamenim krovovima s grmljem. U sredini su bile veće kuće. Okrugle i podignute u skupinama od pet-šest, podsećale su na dvorce. Spajali su ih zidovi koji su poručivali da sve pripadaju jednom muškarcu. Što su veće bile, zidovi su više sijali jer su vlasnici mogli da priušte sebi da trljaju zidove crnim kamenom. Ali većina koliba nije bila velika. Samo je muškarac s mnogo krava mogao da ima jednu kolibu za žito i drugu za kuvanje.

Muškarac s najvećim kolibama imao je šest žena i dvadesetoro dece, ali nijedno muško. Tražio je sedmu ženu koja će mu konačno roditi sina. On je bio među retkima koji su izašli iz koliba da me vide. Dva dečaka i jedna devojčica, nagi i neobojeni, pratili su vešca i mene sve dok jedna žena nije grubo povikala nešto. Tad su otrčali u kolibu iza nas. Sad smo bili usred sela, ispred skupine kuća tog čoveka. Dve žene su nanosile svež sloj gline na ambar sa žitom. Tri dečaka mojih godina vratila su se iz lova s mrtvom antilopom. Nisam video onog obasjanog mesecom.

Povratak lovaca probudio je selo. Muškarci i žene, devojčice i dečaci, svi su izašli da vide plodove lova, ali zaustavili su se kad su me ugledali. Veštac je izgovorio meni nepoznato ime. Muškarac sa šest žena je izašao i prišao mi. Visok muškarac s velikim stomakom. Punda pokrivena glinom, sivom i žutom, na vrhu glave pet nojevih pera. Punda jer je muškarac, svako pero za značajno ubistvo. Pruge od žute gline na jagodicama i pobednički ožiljci na grudima i ramenu. Taj muškarac ubio je mnogo ljudi i lavova kao i jednog slona. Možda čak i nilskog konja. Dve njegove žene su izašle, a jedna je bila ona koju sam video na reci.

Veštac mu je rekao: „Oče koji pričaš s krokodilom kako nas ne bi pojeo za vreme mokrog godišnjeg doba, saslušaj me.“ A onda je dodao nešto što nisam razumeo.

Muškarac me je pogledao od glave do pete pa od pete do glave. Prišao je bliže i rekao: „Sine Abojamijev, brate Ajodeleov, ovaj put je tvoj put, ovo drveće je tvoje drveće, ova kuća je tvoja kuća a ja sam tvoj voljeni stric.“

Nisam znao ta imena. Možda su to bila imena ljudi koji nisu imali nikakve veze sa mnom. U šipražju porodica nije uvek porodica i prijatelj nije uvek prijatelj. Čak ni supruga nije uvek supruga.

Poveo me je prema ulazu pa u dvorište, po kojem su deca jurila kokoške. Mirisala su na glinu, polen i kokošja govna pod nogama. Kuća je imala šest dvorana. Kroz prozor, dve žene koje melju brašno. Pored ambara za žito, kuhinja iz koje je dopirala slatkoća kaše; pored kuhinje jedna žena se prala pod mlazom vode koji je izbijao iz rupe u zidu. Pored toga drugi zid, dugačak i taman, istačkan glinenim bradavicama. Potom otvoreni prostor s hoklicama i ćilimima ispod slamenog krova, a iza toga najduži zid. Stričeva spavaća soba s ogromnim leptirom iznad prostirki za spavanje. Video je da gledam i rekao da su krugovi u sredini namreškani bazeni s vodom koji označavaju